

М. С. Коман, аспірант кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0009-0004-8054-2551>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ БАНКІВСЬКОЇ ПІДТРИМКИ КОРПОРАТИВНОГО БІЗНЕСУ ТА ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

У статті проведено системний аналіз зарубіжного досвіду застосування державних інструментів банківської підтримки корпоративного бізнесу та визначено можливості його адаптації в Україні. Обґрунтовано, що становлення ефективної системи державної підтримки корпоративного бізнесу через банківські механізми є стратегічно важливим завданням для України, особливо в умовах воєнного стану та очікуваного повоєнного відновлення економіки. Великі та середні підприємства, які забезпечують основну частку промислового виробництва, зайнятості та податкових надходжень, стикаються з браком доступних фінансових ресурсів через високі ризики, обмеженість довгострокового кредитування та нестабільність інвестиційного клімату. Це зумовлює необхідність впровадження інноваційних банківських інструментів державної підтримки, що дозволяють поєднати гарантії, субсидії та механізми співфінансування. Розглянуто успішні моделі Німеччини, США, Франції та Південної Кореї, зокрема діяльність державних банків розвитку, програми гарантування кредитів, субсидування процентних ставок та механізми коінвестування. Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про ключову роль банків розвитку та програм державного гарантування кредитів у підтримці корпоративного сектору. Так, у Німеччині ефективно працює KfW Bankengruppe, що реалізує пільгові кредитні програми із держгарантіями; у США діяльність агентства SBA забезпечує гарантування до 85% корпоративних кредитів, що стимулює створення тисяч робочих місць; у Франції банк Bpifrance поєднує кредитування, гарантування та венчурні інвестиції, підтримуючи інноваційні та «зелені» проєкти; у Південній Кореї KDB сприяє розвитку високотехнологічного експорту. Ефективність цих механізмів базується на принципах розподілу ризиків між державою та бізнесом, стимулюванні цільових інвестицій і стратегічному плануванні. Досліджено ефективність цих інструментів на основі офіційних статистичних даних і звітів. Визначено, що для України пріоритетним є створення комплексної системи державно-банківської підтримки корпоративного сектору, яка забезпечить доступ до довгострокових кредитних ресурсів, мінімізує ризики для банків та стимулюватиме інвестиційну активність у стратегічних галузях. Запропоновано інституційні, фінансові та нормативно-правові механізми імплементації кращих міжнародних практик, зокрема створення державного банку розвитку, впровадження гарантійних і ризик-шерінгових програм, субсидування відсоткових ставок, а також забезпечення прозорості та підзвітності процедур. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українського корпоративного бізнесу, активізації інвестицій та прискоренню економічного відновлення.

Ключові слова: державні інструменти, державна підтримка, банківські інструменти, корпоративний бізнес, державний банк розвитку, програми державних гарантій, кредитні гарантії, субсидування процентних ставок, корпоративних інвестицій, податкові стимули, економічне зростання, європейська інтеграція, управління ризиками.

M. S. Koman. Foreign experience in the application of state instruments of banking support of corporate business and its implementation in Ukraine

The article conducts a systematic analysis of foreign experience in the application of state instruments of banking support for corporate business and identifies the possibilities of its adaptation in Ukraine. It is substantiated that the formation of an effective system of state support for corporate business through banking mechanisms is a strategically important task for Ukraine, especially in the conditions of martial law and the expected post-war economic recovery. Large and medium-sized enterprises, which provide the main share of industrial production, employment and tax revenues, face a lack of available financial resources due to high risks, limited long-term lending and instability of the investment climate. This necessitates the introduction of innovative banking instruments of state support that allow combining guarantees, subsidies and co-financing mechanisms. Successful models of Germany, the USA, France and South Korea are considered, in particular the activities of state development banks, loan guarantee programs, interest rate subsidies and co-investment mechanisms. The analysis of foreign experience indicates the key role of development banks and state loan guarantee programs in supporting the corporate sector. Thus, in Germany, KfW Bankengruppe is operating effectively, implementing preferential credit programs with state guarantees; in the USA, the SBA agency provides guarantees for up to 85% of corporate loans, which stimulates the creation of thousands of jobs; in France, the Bpifrance bank combines lending, guarantees and venture investments, supporting innovative and “green” projects; in South Korea, KDB promotes the development of high-tech exports. The effectiveness of these mechanisms is based on the principles of risk sharing between the state and business, stimulating targeted investments and strategic planning. The effectiveness of these instruments has been studied based on official statistical data and reports. It has been determined that the creation of a comprehensive system of state and banking support for

© М. С. Коман, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

the corporate sector, which will provide access to long-term credit resources, minimize risks for banks and stimulate investment activity in strategic industries, is a priority for Ukraine. Institutional, financial and regulatory mechanisms for implementing best international practices are proposed, including the creation of a state development bank, the introduction of guarantee and risk-sharing programs, subsidizing interest rates, as well as ensuring transparency and accountability of procedures. The implementation of these measures will contribute to increasing the competitiveness of Ukrainian corporate business, activating investments and accelerating economic recovery.

Key words: *state instruments, state support, banking instruments, corporate business, state development bank, state guarantee programs, credit guarantees, subsidizing interest rates, corporate investments, tax incentives, economic growth, European integration, risk management.*

Постановка проблеми. Функціонування корпоративного бізнесу в умовах нестабільного економічного середовища значною мірою залежить від наявності ефективних інструментів фінансової підтримки, що забезпечуються як державними, так і банківськими структурами. У світовій практиці існує широке коло механізмів, спрямованих на стимулювання інвестиційної активності, покращення доступу до кредитних ресурсів, забезпечення гарантій та хеджування ризиків для великого бізнесу. У зв'язку з цим постає об'єктивна необхідність вивчення й адаптації успішного зарубіжного досвіду банківської підтримки корпоративного сектору та адаптування його до українських реалій, особливо з урахуванням трансформацій економіки в умовах воєнного стану та перспектив її повоєнного відновлення.

Проблематика підвищення ефективності фінансової підтримки корпоративного бізнесу є надзвичайно актуальною для України в умовах воєнних викликів, структурних зрушень у національній економіці та потреби у залученні внутрішніх та зовнішніх інвестицій для відбудови критичної інфраструктури та промислового сектору. На сьогоднішній день вітчизняна банківська система, хоч й встигла адаптуватися до кризових умов, все ж таки потребує розширення спектра фінансово-кредитних інструментів та впровадження дієвих моделей співпраці між державою та банківським сектором у питаннях підтримки корпоративного бізнесу. Зважаючи на позитивний досвід таких країн, як Німеччина, США, Польща, Франція, Канада та Південна Корея, постає потреба у порівняльному аналізі їхніх моделей державної участі у стимулюванні корпоративного фінансування через банківські інститути та обґрунтуванні можливостей імплементації цих практик в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження зарубіжного досвіду застосування державних інструментів банківської підтримки бізнесу набули розвитку у працях таких авторів, як Т. Бек, А. Деміргуч-Кунт, П. Хонохан, які у своїх роботах підкреслюють важливість розвиненої банківської інфраструктури для довгострокового зростання бізнесу та наголошують на необхідності ролі держави у формуванні умов доступу бізнесу до фінансових ресурсів через посередництво банківських інструментів [1; 2].

В свою чергу регулярні опитування, що проводяться Європейським інвестиційним банком, свідчать про зростаючу роль державних програм гарантування кредитів у забезпеченні фінансування корпоративного сектору ЄС.

У контексті українських реалій варто згадати публікації НБУ, зокрема Звіти про фінансову стабільність, де окреслено проблеми корпоративного кредитування та наголошено на потребі у нових державних інструментах стимулювання попиту з боку великого бізнесу, а також наголошено на необхідності модернізації підходів до корпоративного фінансування через державно-приватні партнерства у банківській сфері [3].

Серед українських дослідників, що вивчають ефективність інструментів державної підтримки бізнесу в умовах воєнного стану слід відмітити праці таких науковців як В. Корнеєв, Г. Забчук, О. Івашук, Т. Вінник, В. Рудак, Трохимішин С., Булуй, О. Федосова К. Так, В. Корнеєв, Г. Забчук, О. Івашук проаналізували динаміку корпоративного кредитування в Україні під час війни і зазначили, що кредитування корпоративного бізнесу було стримано держбанками, які переорієнтували ресурси на державні цінні папери [4]. Федосова К. вказує на кроки державних органів щодо формування економічної політики підтримки бізнесу: масштабні пільгові кредити, грантові програми, стимулювання перезапуску підприємств, які потребують оцінки ефективності для широкої корпоративної підтримки [5]. А Трохимішин С., Булуй О. у своїй статті «Інструменти підтримки бізнесу у територіальних громадах» розглядають державні програми підтримки, зокрема щодо бізнесу в громадах, і підкреслюють необхідність інструментальної підтримки через фінансові установи та кредити в умовах війни [6].

Незважаючи на існування певного обсягу досліджень як українських, так і зарубіжних вчених, залишається недостатньо вивченим питання інституційної адаптації успішних зарубіжних моделей банківської підтримки корпоративного бізнесу до умов вітчизняної економіки. Потребують уточнення можливості поєднання монетарної політики НБУ, фіскальної політики уряду та механізмів прямої участі держави у програмах гарантій, субсидованого кредитування або інвестування корпоративного сектору через банківські інституції. Не менш важливим є формування прозорих критеріїв відбору проєктів, які можуть претендувати на таку підтримку, а також питання оцінки ефективності запроваджених інструментів. Це підкреслює актуальність обраної теми.

Метою статті є систематизація та критичний аналіз зарубіжного досвіду застосування державних інструментів банківської підтримки корпоративного бізнесу, а також обґрунтування можливих напрямів імплементації

цих практик в Україні з урахуванням поточного стану банківської системи та особливостей функціонування корпоративного сектору.

Виклад основного матеріалу. Становлення ефективної системи державної підтримки корпоративного бізнесу через банківські механізми є стратегічно важливим завданням для України, особливо в умовах воєнного часу та очікуваного повоєнного відновлення економіки. Підприємства великого та середнього бізнесу, що забезпечують основну частку промислового виробництва, зайнятості та податкових надходжень, потребують фінансових ресурсів для збереження, модернізації та розвитку. Водночас високий рівень ризику, обмежений доступ до довгострокових кредитів, зниження платоспроможності клієнтів та нестабільність інвестиційного клімату значно ускладнюють використання класичних банківських інструментів, які не передбачають участь держави. Тому вивчення зарубіжного досвіду та можливостей його практичного застосування в Україні є необхідною умовою формування стійкої та інклюзивної фінансової інфраструктури.

Також слід зазначити, що державна підтримка через банківський сектор може відігравати роль мультиплікатора економічного зростання, особливо якщо вона фокусуватиметься на інноваційних, технологічних і відновлюваних галузях, здатних генерувати додану вартість та створювати робочі місця. В умовах недостатньої капіталізації банківської системи, обмежених бюджетних ресурсів та високих ризиків, саме поєднання державних гарантій, субсидій, інвестиційних фондів та банківських механізмів дозволяє активізувати залучення коштів у реальний сектор економіки. Це зумовлює потребу в системному підході до впровадження перевірених міжнародних практик з адаптацією до українського правового та економічного середовища, що дозволить підвищити фінансову стійкість бізнесу та закласти основи для довгострокового економічного розвитку.

Аналіз міжнародної практики свідчить про наявність ключової ролі державних банків розвитку, програм гарантування кредитів та участі уряду у капіталізації ризикових проєктів для підтримки стратегічно важливих галузей. Так наприклад, у Німеччині реалізуються масштабні програми кредитування корпоративного бізнесу за зниженими ставками за рахунок субсидування з державного бюджету, а також надання часткових гарантій за кредитами, що значно знижує ризики для комерційних банків.

Практика Німеччини також демонструє високу результативність роботи державного банку розвитку KfW Bankengruppe, який реалізує низку спеціалізованих програм для корпоративного сектору, зокрема «ERP-Gründerkredit – Universell» та «KfW-Unternehmerkredit». Ці інструменти передбачають кредитування підприємств під знижені процентні ставки із частковим або повним державним гарантуванням, а також субсидування окремих інвестиційних проєктів. Згідно з офіційними даними KfW, у 2023 році банк надав фінансування на суму понад 50 млрд євро, з яких значна частка була спрямована саме на корпоративний сектор. Це сприяло збереженню понад 500 тис. робочих місць [7].

У США існує федеральне агентство Small Business Administration (SBA), яке підтримує бізнес, надає консультації, фінансування та експертизу у сфері державних закупівель. SBA забезпечує гарантування до 85% суми кредиту, що надається банками корпоративним клієнтам, у межах програм 7(a) та 504 Loan Program. Завдяки цим механізмам щорічно фінансуються десятки тисяч бізнес-проєктів, а показники дефолту залишаються на рівні нижче 5%, що свідчить про ефективне управління ризиками. Так, у 2022 році SBA гарантувало кредити на суму понад 25 млрд дол. США, що, за оцінками агентства, створило або зберегло понад 600 тис. робочих місць [8].

Французький банк розвитку Bpifrance поєднує функції кредитування, гарантування та венчурного інвестування, підтримуючи корпоративний сектор на всіх стадіях розвитку. У 2023 році банк інвестував понад 28 млрд євро, з яких значна частина пішла на підтримку інновацій, цифрової трансформації та «зелених» проєктів [9]. Важливим елементом є коінвестування з приватними фондами, що дозволяє зменшити навантаження на бюджет і водночас залучати додаткові ресурси.

Південна Корея демонструє інноваційний підхід через Korea Development Bank (KDB), який фінансує корпоративні проєкти, орієнтовані на промислові інновації, високі технології та експорт. Значна увага приділяється підтримці компаній, що виходять на зовнішні ринки, шляхом надання їм довгострокових кредитів із пільговими ставками та консультаційної підтримки. За даними KDB, це дозволило підвищити експортні показники країни на 12% протягом 2022–2023 рр. [10].

Головна ідея такої підтримки базується на принципах розподілу ризиків між державою та приватним сектором, стимулюванні цільових інвестицій через гнучкі банківські інструменти, а також на централізованій координації програм підтримки бізнесу на основі середньо- і довгострокового стратегічного планування. Їх ефективність підтверджується високими економічними результатами, стабільністю фінансування корпоративного сектору та мінімізацією ризиків для комерційних банків.

Вітчизняна практика поки що обмежується елементами таких підходів, зокрема у межах державної програми «5-7-9%», яка переважно орієнтована на малий та середній бізнес. Корпоративний сегмент на сьогоднішній день залишається без системної підтримки, що створює додаткові ризики втрати конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. Імплементация позитивного зарубіжного досвіду могла б передбачити запровадження гарантованих державою кредитних ліній для інвестиційних проєктів у галузях

машинобудування, переробної промисловості, цифрової інфраструктури, а також створення інструментів співфінансування через банки розвитку та застосування фіскальних стимулів для банків, які кредитують пріоритетні корпоративні проекти.

Інтеграція зарубіжних інструментів має починатися з визначення пріоритетних цілей державної підтримки та створення чіткої інституційної рамки координації, а також створення відповідної державної структури, яка буде відповідати за єдину стратегічну політику, формувати критерії відбору проектів, узгоджувати бюджетну підтримку і міжнародну технічну допомогу, забезпечувати прозорість і підзвітність програм. Координація повинна супроводжуватися створенням нормативно-правових механізмів, які закріплюють повноваження учасників, визначають правила співфінансування, регламентують механізми державних гарантій і субсидування процентних ставок, а також створюють процедури моніторингу та оцінки ефективності.

Одним із ключових інструментів, що потребує імплементації, є створення або розвиток державного банку розвитку зі спеціалізованим мандатом на підтримку корпоративних інвестицій у стратегічних секторах. Така установа має виконувати роль каталізатора. Тобто вона не повинна замінювати комерційні банки у стандартному кредитуванні, але має надавати довгострокові кредитні лінії за умов, коли ринкові джерела їх не забезпечують через ймовірність низької ліквідності або підвищених ризиків. Для забезпечення ефективності державного банку розвитку необхідними є чіткі правила залучення приватних співінвесторів, прозора система відбору проектів на основі макроекономічної та секторальної стратегії, а також внутрішні стандарти кредитного аналізу та управління ризиками, адаптовані до української практики. У поєднанні з кредитними лініями варто впроваджувати механізми співфінансування, коли державний банк бере на себе частину довгострокового ризику, а комерційні банки – коротко- й середньострокові операції, що дозволяє мобілізувати більше приватних ресурсів на спрямовані інвестиції.

Другий блок інструментів, які необхідно впровадити в Україні, складають програми державних гарантій і ризик-шерінгові механізми. Державні гарантії дозволять комерційним банкам розширювати кредитування корпоративних клієнтів, знижуючи необхідність тривалого накопичення капіталу для покриття ризиків.

Третім важливим інструментом є субсидування процентних ставок та податкові стимули для банків та позичальників. Субсидування може здійснюватися адресно для інвестицій у зелений сектор, модернізацію виробництва або експортно-орієнтовані проекти, при цьому бюджетна частина субсидії має поєднуватися з вимогами щодо створення робочих місць, локалізації виробництва або досягнення екологічних стандартів. Податкові стимули, такі як зниження податку на прибуток для підприємств, що реалізують інвестиційні проекти за участі державного банку розвитку або в межах держгарантії, можуть додатково стимулювати попит на кредитні ресурси.

Не менш важливим є врегулювання питань прозорості і запобігання корупційним ризикам. Прозоре оголошення умов програм, конкурсний відбір проектів, публічні реєстри одержувачів і звіти про використання коштів, незалежний аудит і система зворотного зв'язку для бізнес-спільноти. Крім того, у договорах державної підтримки має бути чітке визначення відповідальності, санкцій за недотримання умов і механізми відновлення коштів у разі зловживань.

На практичному рівні реалізація описаних інструментів вимагає поєднання законодавчих ініціатив, змін у банківському регулюванні та створення органів реалізації. Насамкінець, для забезпечення сталого ефекту від інтеграції зарубіжних інструментів необхідно закласти систему моніторингу і оцінки результатів з чіткими КРІ. Це мають бути як фінансові показники (обсяг наданих кредитів, частка проблемних позик, рівень приватних інвестицій), так і економічні й соціальні ефекти (зростання виробництва в підтриманих секторах, створення робочих місць, експортний приріст). Оцінка ефективності повинна проводитися незалежно та регулярно, з оприлюдненням результатів для широкого доступу, що дозволить коригувати політику згідно з отриманими даними і уникати формування незбалансованих програм.

Таким чином, впровадження в Україні зарубіжного досвіду потребує створення комплексної системи державно-банківської підтримки, яка передбачатиме гарантії, субсидовані кредити, коінвестування та консультативний супровід, з обов'язковим фокусом на прозорості процедур та чітких критеріях відбору проектів. Все це можливе за умов налагодження ефективної координації між урядовими структурами, НБУ та банківською системою, а також створення незалежної фінансово-кредитної установи зі спеціальним мандатом на стимулювання корпоративних інвестицій.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Аналіз зарубіжного досвіду підтверджує, що ефективна державна підтримка корпоративного бізнесу через банківські інструменти є критичним чинником сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Державні банки розвитку, програми гарантування кредитів, субсидування процентних ставок та коінвестування у стратегічно важливі проекти довели свою результативність у Німеччині, США, Франції та Південній Кореї, забезпечивши мобілізацію значних обсягів приватного капіталу та зниження фінансових ризиків для комерційних банків.

Для України імплементація цих інструментів має ґрунтуватися на створенні комплексної системи державно-банківської підтримки, що поєднуватиме гарантійні механізми, субсидоване кредитування, залучення міжнародних фінансових інституцій та прозорі процедури відбору проєктів. Необхідними передумовами є формування державного банку розвитку зі спеціалізованим мандатом, удосконалення правової бази, впровадження ризик-шерінгових схем, розвиток інституційної спроможності банківського сектору та запровадження системи моніторингу з чіткими індикаторами ефективності.

Адаптація кращих міжнародних практик із урахуванням українських економічних реалій дозволить суттєво посилити фінансову стійкість корпоративного сектору, прискорити відновлення економіки у повоєнний період та створити передумови для довгострокового інклюзивного зростання. Подальшого розвитку потребують державні механізми банківської підтримки корпоративного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Beck T., Demirgüç-Kunt A. Small and Medium-Size Enterprises: Access to Finance as a Growth Constraint. *Journal of Banking & Finance*. 2006. Vol. 30, Issue 11. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378426606000926> (дата звернення: 10.08.2025).
2. Beck T., Demirgüç-Kunt A., Honohan P. Finance for All?: Policies and Pitfalls in Expanding Access. Policy Research Report. Washington, DC: World Bank. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/932501468136179348> (дата звернення: 10.08.2025).
3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 10.08.2025).
4. Корнєєв В., Забчук Г., Івашчук О., Винник Т., Рудан В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. № 6(59). С. 11–23. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533> (дата звернення: 10.08.2025).
5. Федосова К. Кроки державних органів для формування економічної політики підтримки бізнесу в умовах війни. *Аспекти публічного управління*. 2024. Т. 12, № 1. С. 57–65. DOI: <https://doi.org/10.15421/152408> (дата звернення: 10.08.2025).
6. Трохимішин С., Булуй О. Інструменти підтримки бізнесу в територіальних громадах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-106> (дата звернення: 10.08.2025).
7. KfW Annual Report 2023. URL: <https://www.kfw.de> (дата звернення: 10.08.2025).
8. SBA Performance Report. URL: <https://www.sba.gov> (дата звернення: 10.08.2025).
9. Bpifrance Annual Report 2023. URL: <https://www.bpifrance.com> (дата звернення: 10.08.2025).
10. KDB Annual Report 2023. URL: <https://www.kdb.co.kr> (дата звернення: 10.08.2025).

References:

1. Beck, T., & Demirgüç-Kunt, A. (2006). Small and medium-size enterprises: Access to finance as a growth constraint. *Journal of Banking & Finance*, 30(11). Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378426606000926>
2. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Honohan, P. (2008). Finance for all?: Policies and pitfalls in expanding access. Policy Research Report. World Bank. Retrieved from: <http://documents.worldbank.org/curated/en/932501468136179348>
3. Natsional'nyy bank Ukrayiny [National Bank of Ukraine]. Retrieved from: <https://bank.gov.ua>
4. Kornyejev, V., Zabchuk, H., Ivashchuk, O., Vynnyk, T., Rudan, V. (2024). "Komparatyvnyy analiz bankivs'koho kredytuvannya pidpryyemstv Ukrayiny v umovakh viyny". ["Comparative analysis of bank lending to Ukrainian enterprises in wartime"]. *journal Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(59), 11–23. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533> [in Ukrainian]
5. Fedosova, K. (2024). "Kroky derzhavnykh orhaniv dlya formuvannya ekonomichnoyi polityky pidtrymky biznesu v umovakh viyny" ["Steps of state bodies to form economic policy to support business in wartime"]. *Aspekty publichnoho upravlinnya*, 12(1), 57–65. <https://doi.org/10.15421/152408> [in Ukrainian]
6. Trokhymyshyn, S., Buluy, O. (2024). "Instrumenty pidtrymky biznesu v terytorial'nykh hromadakh" ["Business support tools in territorial communities"]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-106> [in Ukrainian]
7. KfW. (2023). Annual report 2023. Retrieved from: <https://www.kfw.de>
8. U.S. Small Business Administration. (2023). SBA performance report. Retrieved from: <https://www.sba.gov>
9. Bpifrance. (2023). Annual report 2023. Retrieved from: <https://www.bpifrance.com>
10. Korea Development Bank. (2023). Annual report 2023. Retrieved from: <https://www.kdb.co.kr>

Дата надходження статті: 29.10.2025

Дата прийняття статті: 22.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025